

Viðmerking

Cost-benefit & ella cost consumption kanningin?

Tórbjørn Jacobsen, lögtingsmaður

Tey, sum fáast við urtagarðar vita, hvussu avgerandi tað er fyri trivnaðin, at blómurnar standa á høgligum staði. Eftir at landsstýrismaðurin í vinnuáðingum í árávis hevði reikið íkring sum ein politisk deyd-annonsa, ímillum koldu kustodurnar – museumsvakt-imar í Sambandsflokkinum, er nú rættuligt liv komið í hendan runnin, síðani hann er kominn at standa í lýðkuni, undir bæriliga, magnfullu og treystu fullveldistróum Óla Breckmann & Bjarna Djurholm.

Nú gongur eftir ánni. Tað er eins og Jesaja spámaðurin segði um ein kenda mið-eysturkendling: »Hann rann eins og runnur upp úr turrari jörð«. Tað gongur næstan ikki dagur, at tað ikki sparlar úr gumpinum á vinnuáðinginum við visionerum stóratlanum. Okkurt gongur eftir vild, nógv fer fyri bakka – tað fær ikki verið annað, samtíðin hevur ongantið viljað kenst við sínar spámenn – & síni stórmenni.

Framtíðar samferðslukervið í Foroyum fer at verða víðgjort í dag og í allari framtíð. Iðgurnar eru neyðugar og stórar, tí er tað so umráðandi, at tær verða raðfestar rætt og eftir rottum metingarstöði. Eitt sum og sterkt vinnuliv, ein dygg mentan, eitt sterkt og rættvist sosialt trygdarnet og ein kreativur og mennandi skúlskapur eru høvuds- skordurnar undir einum velvirkandi vælferðarsam- felagi.

Tað er sannroynd og væl saktans ein alheims niður- støða, at tess betri infra- struktúrin er mentur í ein- um landi, tess betri men- ningarmøguleikar hevur landsins vinnuliv. Og tess betri vinnuliv hevur tað, tess stóri avkastid er, tess betri er trivnaður á øllum samfelagsins økjum. Hetta hava eisini føroyskir polit- ikarar ássannað fyri mong- um árum síðani, og við ein- um sterkum og dynamisk- um generali á odda gróvu og sprongdu vit partar av fjøllunum niður, soleiðis at samband fekt ímillum flestu bygdar og býir.

Hugsi at høvudsdrívme- gin altíð hevur verið at geva landsins vinnu optimal kor at virka undir.

Nú tá ið tingmenn fara at víðgera frágreiðingina frá landsstýrismanninum, fara teir helst í mestan mun at umrøða víðurskiptini og æt- lanirnar við tí valdomi, har ið teir eru valdir. Somuleiðis í hesum føri.

Eysturoyggjin liggur sum ein búskaparlig oasa mið- skeiðis í landinum. Sam- ferðslukervið í oynni er á einum rímligum støði nógvastaðni, meðan tað aðrastaðni er undir øllum lágmarkum. Serliga eru tað tveir álir av vegi, ið als ikki kunnu góðtakast, hvørki av vinnu ella fólkum sum hóska- andi samband, nú tá ið vit standa á gáttini inn í eina nýggja öld.

Hin fyrra er vegakervið eftir teinum: Skálafjørð- ur-Skála-Innan Glyvur- Strendur-Kolbanargjóv-

Morskranes-Selatrað. Hin seinna er strekkið frá Sundalagsbrúnni og suður til Oyrar.

Smáir partar eru gjordir meðan stóri parturin liggur sum hann varð lagdur, tá ið hestavognarnir høvdu sitt blómaskeið í Foroyum. Í hesum báðum økjum bógva sambært álmanakk- anum (8/10/98) 1.858 fólk, t.v.s. umleið 4% av landsins íbúgvum. Luftfalsla liggur búskaparligi týðningurin, sum okini hava, helst langt oman fyri tað. Vit kenna øll hesi virkini, sum hóast vánaligt samband, hava ment seg so fyrimyndarliga. Rækju- & skeljavirkid á Oyri, Garnavirkid á sama staði, Skipasmiðjan á Skála, El-service, Byggi-service, Vaðhorn og onnur fiskavirki á Strondum, Málavirkid, Snældan, skipadrifin, Smoltstöðin á Selatrað og í vøntu eru kryvjingavirki og framleiðsla úr føroysk- um vatni. Virkini, sum ikki framleiða til útflutnings, eru við til at tálma innflutning- inum. Sanniliga eitt gott vakstrarlandi, men sum av einhvørgi orsök ikki hóska- rin í nakran cost-benefit frymil.

Verkætlanirnar, sum vóru farnar í gongd, tá tjaldid Foroyar flákrði í vindingum og skráednaði, vórðu niður- lagdar av troti, og tí kennist tað logið í dag, nú tá ið menn rista millardirnar úr ermunum, at ikki arbeiði verður tikið upp aftur og eingin biti skuldi verða til teirra, sum hava verið fyri vanbyti í farnum tíðum. Ok- ini eru ikki við í raðfesting- unum og skulu sambært benefitserfrøðingunum vápa seg við tolmóði, tí tað fara helst at ganga eini 15- 20 ár, áðrenn teirra tíð kemur.

Tá ið hesi okini ikki hóska inn í frymlarnar, sum ávirkja raðfestingarnar, so nýðist ein at spyrja minist- aran, hvørgi kriteriini eru, sum starvsbólurin hevur virkað eftir (?) Hvørgi fak- torar ávirkja mest, og verð- ur stöðid á teimum lagt eftir sum úrslitid hóska best inn í tað politiska krammið hjá ávisum (?) Er tað eini for- brúksfest, miðað verður eft- ir (?) Eru tað privatbilarnir á útsøluferð til høvudsstað- in, sum dominera úrslitid (?) Skulu iðgurnar kanska tala fyri einum útflutnings- terminali í høvudsstaðnum (?) Spurningarnir kundu verið fleiri, men tað er ó- skiljandi, at hetta okið ong- an áhuga skal hava, tá ið vit vita, at kamikazepilotarnir í trailaravognum á 40-50 tons pr. stk. jubla seg hásar,

hvørja ferð teir eru komnir óskaddir um gomlu brúgv- arnar, sum í sinari tíð vórðu gjordar til tey fyrføtt. Síggi í moneteru traktatini, at landsstýrismaðurin hevur verið á vitjan í Suðuroynni og kunnað seg um sam- ferðsluviðurskiptini har suð- uri og er hetta at gleðast yvir. Kanska skuldi hann tikið varmafloksuna og ein breiðbita við sær innar í áirnar á strandalandinum og brúkt einar tveir dagar undir brúgvunum, fyri at staðfesta hvar ið áneyðirnar eru størstar fyri ábótum.

Og um hetta ikki skuldi verið nóg mikið, so hevur hetta sama stýri fyri stutt- um gjørt seg inn á hetta okið við at taka leiðina í hinum endanum burtur – Skála- fjarðarleiðina. Heitt varð á landsstýrismannin undir víðgerðini av einum fyr- spurningi, um at gera eina cost-benefit kanning av hesi leið, men tá ið tað ong- an áhuga hevur havt, so kundi tað kanska verið eitt hug- skot, at gjørt eina kanning av flogu í undirsjóvarberg- hol av Toftum og yvir á Hvítanes, – og í hesum sam- bandi kundi gamla flogvall- aretlanin á Skórðhæddini verið framaftur tikið og víð- gjørt í sama víðfangi.

Einaferð svam ein islend- ingur útán av havi og inn í oyggjarnar eftir skipbrót. Tíðin var long, hann stríð- ist í nógvum tímar og kuldin var nógvur, og sambært frøðini var tað ein medi- sinskur ómøguleiki at hann var á lívi. Kibbutzirnir í Ísrael, sum eru at saman- bera við smáu bygdarnar í Foroyum, eiga við sínum 4% av fólkinum ein luftfals- luga nógv stóri part av bæði vinnuliga og politiska vald- inum í landinum, enn hetta fólkid umboðar, helst er eisini hetta ein frøðilgur ómøguleiki. Og ein líknandi trupulleiki fyri frøðina er tað helst, at eitt ljóst høvd á Oyri, sambandshovdingur- in, við sínum valamannaliði kundi fáa í lag eitt vinnu- virki, fyri ikki at siga eitt bulvirk, har ið tað kanska eru í vinnu fleiri, enn tað eru íbúgvir í bygdini. Skal ein depil sum hesin og tað fólkid, sum býr íkring har, ikki hava ein hóskað in- frastruktur, tá er ilt at skilja úrslitid og niðurstøðuna av kanningunum. Vónandi liggur ikki eitt politiskt sikti í hesum, sum tú hevur var- hugan av at tað kundi í øð- rum fómum. Er tað so, tá hevur Edmund gjørt tað mistakið, sum Lyndon B. Johnson ikki gjørdi, tá hann læt FBI-ovastan, J. Edgar Hoover verða sitandi, tí sum

hann segði: »Mær dámar nú betur, tá ið teir kasta sær av vatninum út úr tjaldinum, enn tá ið teir standa úttan fyri og lata dýrmætu drop- arnar regna innar í tjaldið«.

Henda frágreiðingin fer nú at fáa eina politiska víð- gerð. Avgerandi verður tá, at røttu avgerðirnar verða tiknar, og ikki minst at rað- festingarnar verða tær røttu. Her hugsi eg um, at útbýgg- ingin av samferðslukervin- um má ganga hond í hond við fyrst og fremst tann vinnulivspolitikk, sum hetta landsstýrið ætlar sær at reka. Hetta er rættliga av- gerandi fyri, um vit fáa ein sjálvberandi búskap, ið skal standa undir suverena sta- num. Cost-benefit kann- ingarnar eru ikki vinarligar mótvegis byggunum, so hetta verður nevnan leitur- in, sum Tjóðveldisflokkur- in fer at víðgera málið eftir, ásannandi at mesta kraftin, bæði vinnuliga og mentan- arliga kemur haðani. Ein faktorur í kanningunum, sum orkymlar, er nýtslan av privatari koyring. Meira verður koyrt og dálkað, tess betur loysir tað seg sam- felagsliga at fremja verk- ætlanina, hetta samsvarar nú ikki rættliga við rákið í tí alheimsins umhvørvis- politikki, sum ráandi er í dag.

At bygdarnar vestan fyri á Eysturoynni eru tiknar fram í hesum føri, er ikki fyri at draga lokalpolitikk upp í hetta kjakið, men meira fyri at vísa á, hvussu stóra slagsíðu slíkar kann- ingar kunnu hava, sum í hesum fómum, har ið rað- festingarnar og vinnuligi týðningurin, samfelagsliga, av økinum, als ikki standa í mót við hvørt annað, at

kraftdeplar sum hesir verða skotnir 20 ár og eina milli- ard krónur út í framtíðina, verður á ongan hátt góðtik- ið, og so frætt man vitid og skilið nú fara at sokja á bollanum á monnum, hóast alt, tá ið avgerðirnar eina- ferð í framtíðini fara at verða tiknar.

Ein leys meting við ong- um talgrundarlagi um rað- festing kundi heldur verið henda:

- 1) Nýtt sandoyarskip (sum er á veg)
- 2) Nýtt suðuroysarskip
- 3) Vegastrekkid Skála- fjørður-Selatrað
- 4) Vegastrekkid Brúgvin við Streymoy-Oyri
- 5) Bergholið Øravík-Hov (Tvøroyri-Vágur)
- 6) Undirsjóvarbergholið um Vestmannaund
- 7) Nýtt svínoyar/ fugloyarskip
- 8) Tjórnuvíkarvegurin
- 9) Gásadalssbergholið
- 10) Undirsjóvarbergholið um Leirvíksfjørð

Tá ið alt hetta er sagt, skal landsstýrismaðurin hava tókk fyri, at hann hevur latið kanninginara gera, soleiðis at orð kunnu skiftast um fram- tíðar samferðslukervið í Foroyum. Nú biða vit bara eftir einum útaksi um fram- tíðar vinnulivspolitikk, soleiðis at hesi bæði fyri partar kunnu víðgerast sam- an. Men sum sagt má fyr- bills niðurstøðan verða, at henda kanningin líkist meira eini cost-consump- tion kanning enn einari cost-benefit ditto.

Glyvur, 15. februar 1999
Tórbjørn Jacobsen,
lögtingsmaður

Lesarabræv

Skuldin hjá Tvøroyrar Kommunu

Tá nú Sverre Midjord og aðrir góðir menn atla sær at víðgera hetta mál við bert teirri einu ætlanini fyri framan – vil eg boða frá, at tá rætta stundin er komin, skulu borgarar á Tvøroyri og

onnur fáa eina nágreini- luga frágreiðing hesum víðvikjandi.

Páll Vang,
býráðsformaður